

Upphandlingsmyndigheten
Juridikenheten
Lena Forsmark
Box 1194
171 23 Solna

Våra referens/dnr:
SN 90/2020, SN 91/2020

Era referens/dnr:
UHM-2020-0102, UHM-2020-0103

2020-06-10

Remissvar

Upphandlingsmyndighetens föreskrift (UHMFS 2020:1) om insamling av uppgifter för statistikändamål samt Upphandlingsmyndighetens föreskrift (UHMFS 2020:2) om upphandlings-ID

Svenskt Näringsliv, som fått rubricerade föreskrifter på remiss, vill anföra följande.

Väl fungerande offentlig upphandling bör inbegripa såväl mål- och resultatstyrning som uppföljning och utvärdering. En skattefinansierad verksamhet som inte fungerar fullt ut är inte bara ett problem ur medborgarnas perspektiv utan även allvarligt ur ett näringspolitiskt perspektiv eftersom en väl fungerande offentlig sektor är en grund för ett växande näringsliv. Att varje skattekrona används så effektivt som möjligt är således centralt för att upprätthålla förtroendet för offentlig sektor och för att alla medborgare ska kunna få tillgång till de välfärdstjänster de har rätt till.

Det saknas överlag kunskap om huruvida tidigare offentliga inköp motsvarat medborgarnas behov och de krav som ställts. Sådan kunskap är en grundbult för framgångsrik forskning kring offentlig upphandling, vilket i sin tur är en förutsättning för ny mer framgångsrik upphandling. Med tillgång till bättre statistik förbättras förutsättningarna för mer strategisk styrning av verksamheten. En mer utvecklad upphandlingsstatistik är därför av central betydelse.

Det är ostridigt att nuvarande statistik kring offentlig upphandling är undermålig och att detta måste åtgärdas. Mer korrekt statistik är viktig, inte bara för att vi mer exakt ska veta hur stora de offentliga inköpen är utan därför att vi idag också saknar underlag för samhällsviktig forskning kring offentlig upphandling och hit hör exempelvis effekten av ställda krav.

Av senast tillgänglig statistik (Statistik om offentlig upphandling 2019, UHM:s rapport 2019:5, KKV:s rapport 2019:3) framgår att andelen icke direktivstyrda upphandlingar uppgick till 55 procent av alla upphandlingar. För att få ett så fullständigt statistiskt underlag som möjligt räcker det enligt vår uppfattning därför inte att samla in enbart uppgifter från upphandlingar

över EU:s tröskelvärden utan det är lika viktigt att samla in uppgifter från upphandlingar vars värde understiger dessa tröskelvärden. Svenskt Näringsliv instämmer därför med Upphandlingsmyndighetens slutsats att en statistikinsamling som exkluderar upphandlingar under EU:s tröskelvärden inte blir meningsfull.

De nya standardformulären för annonsmeddelanden om upphandling (eForms) kommer att lanseras under 2022/2023 och med tanke på att detta ligger endast ett par år fram i tiden har Svenskt Näringsliv full förståelse för att Upphandlingsmyndigheten redan nu försöker anpassa föreskrifterna och de tekniska förutsättningarna till de nya standardformulären. Att företrädare för upphandlande myndigheter och leverantörer involveras i arbetet med att implementera de nya standardformulären för annonsmeddelanden är dock av stor vikt.

Att automation, robotar och artificiell intelligens (AI) skapar möjligheter för en smartare välfärd torde det inte råda någon större oenighet kring. Även på upphandlingsområdet kommer AI kunna vara till nytta och enligt Svenskt Näringslivs uppfattning kommer körningar med hjälp av AI att kunna bidra till en högre kvalitet på upphandlingsdokumenten, resurser kommer att kunna frigöras med kostnadsbesparingar och bättre konkurrens som följd. Tanken med det nya regelverket är att utpekade uppgifter i annonser om upphandlingar, eventuella ändringar i dessa under annonseringstiden tillsammans med utpekade uppgifter avseende genomförda upphandlingar ska sändas in till Upphandlingsmyndigheten via registrerade annonsdatabasföretag, i form av rådata. För att erhålla en helhetsbild vore det även intressant med information om vilka upphandlingar som avbrutits och varför. Likaså vore det intressant att i en databas hos Upphandlingsmyndigheten eller hos någon annan myndighet samla alla upphandlingsdokument i fullständig form och låta dem ligga där som öppen data tillgänglig för alla intresserade. När användningen av eForms kommer igång kommer det att vara enkelt att med hjälp av AI göra körningar som inbegriper hela upphandlingsunderlaget och inte bara vissa utvalda delar. Då skapas ytterligare möjligheter för forskare och analysföretag att exempelvis analysera hur många företag på marknaden som uppfyller kraven och om en upphandling vänder sig till exempelvis en specifik leverantör. Det kommer vidare att vara möjligt att identifiera motstridigheter i kravställandet och detta kommer i sin tur i förlängningen att förenkla administrationen för företag att lägga anbud osv.

Förbättrad statistik leder till ökad transparens och större insyn i den offentliga affären. Detta är oftast av godo men kommer också i vissa fall att kunna leda till viss oro eftersom risken finns att känsliga uppgifter kan komma att röjas. Det är därför viktigt att det klargörs vad som menas med att annonsdatabaserna ska ha en funktion som gör det möjligt för upphandlande myndigheter och enheter att indikera när en uppgift kan vara känslig av någon anledning. Vad händer exempelvis om en leverantör menar att uppgiften är känslig men upphandlande myndighet eller enhet inte indikerar detta? Och vad händer om Upphandlingsmyndigheten missar att manuellt granska de uppgifter den upphandlande myndigheten eller enheten indikerat som känsliga?

Upphandlingsmyndigheten ska i enlighet med dess instruktion presentera statistik på upphandlingsområdet. Av 8 § i de föreslagna föreskrifterna framgår att rapporteringen till statistikmyndigheten ska ske löpande i samband med att en annons publiceras i en registrerad annonsdatabas, dock senast inom 24 timmar från den tidpunkten. I konsekvensutredningen uppger Upphandlingsmyndigheten att de har en ambition att på sikt presentera uppgifter som samlas in som öppen data. Det framgår däremot inte varför det är så viktigt för myndigheten att få in dessa uppgifter redan inom ett dygn från annonseringen

och frågan måste därför ställas om det verkligen är proportionerligt att kräva en så frekvent inrapportering från annonsdatabasleverantörernas sida.

Rent generellt önskar leverantörer mer av dialog under avtalsperioden men det saknas tyvärr ofta resurser för sådan dialog och för en konstruktiv och löpande uppföljning och kontroll. Med mer av öppen data skapas emellertid möjligheter för tredje part att bistå i avtalsuppföljningen. Om allmänheten ges ökad möjlighet att enkelt kunna ta del av vilka villkor, regler osv. som gäller för ett specifikt avtal skulle sannolikt fler intressera sig för hur skattemedlen används och i förlängningen kunna påtala eventuella felaktigheter. För de leverantörer som agerar på marknaden kan denna möjlighet också bidra till en mer rättvis och sund konkurrens. Ökad transparens kommer med all sannolikhet också att leda till ett nytänkande och med marknadskrafternas hjälp kommer innovativa lösningar att kunna bidra till en utveckling av morgondagens offentliga sektor.

En förbättrad upphandlingsstatistik kommer således att vara till stor nytta inte bara för riksdag, regering och politiker på regional och lokal nivå utan även för leverantörer, forskare, media och för allmänheten. Svenskt Näringsliv tillstyrker föreslagen föreskrift (UHMFS 2020:1) om insamling av uppgifter för statistikändamål.

Varje annons ska åtföljas av ett i förhållande till samtliga registrerade annonsdatabaser unikt identifikationsnummer för den upphandling som annonsen avser. Det tänkta systemet med unika identifikationsnummer kommer att skapa bättre insyn i offentliga affärer genom att det blir enklare att spåra och följa enskilda kommande, pågående och avslutade upphandlingar. Upphandlingsmyndigheten påpekar att utan ett system för unika identifikationsnummer är det i princip inte möjligt att ta fram den tänkta statistiken eftersom de uppgifter som lämnas måste vara hänförliga till en viss upphandling för att vara av statistiskt värde. Svenskt Näringsliv instämmer i detta och tillstyrker föreslagen föreskrift (UHMFS 2020:2) om upphandlings-ID.

Johan Britz

Birgitta Laurent